

Valga maakonna rahvaraamatukogude aastaaruanne 2013

Maakonna/linna nimi	Elanike arv (01.01.13)	Üldkasutatavate raamatukogude arv	Harukogude arv	Kokku
Valga maakond	32 754	25	0	25

1. Põhilised tegevussuunad

Maakonna raamatukogude põhilised tegevussuunad olid 2013. aastal teavikute koju- ja kohallaenus, avaliku teabe kättesaadavaks tegemine, päringutele vastamine, näituste ja ürituste korraldamine, kasutajakoolitus.

Võrreldes 2012. aastaga vähenes kasutajate arv 382, külastuste arv 7 993 ja laenutuste arv 24 948 võrra. Maakonna elanikest kasutas raamatukogude teenuseid 32,2% (2012. a. – 32,8%).

2013. aastal pidid raamatukogud oma tegevuses jätkuvalt lähtuma üsna tagasihoidlikest eelarvetest. Mingist suuremast raamatukogude arendustegevusest seega rääkida ei saa.

Koduleht on Valga Keskraamatukogul, Kuigatsi, Lüllemäe ja Tsirguliina raamatukogul. Need raamatukogud kasutavad ka enda reklaamimiseks facebook'i.

25-st maakonna raamatukogust ei laenutanud 2013. aasta lõpuks elektrooniliselt veel Sangaste raamatukogu.

2013. aastal said uued ruumid Helme ja Laatre raamatukogu ning Hellenurme raamatukogu ruumid remonditi.

Inventuur toimus Hellenurme, Hummuli ja Nõuni raamatukogus.

Nõuni raamatukogu senine juhataja Vaike Viks läks pensionile ning tööle asus Külliki Reim.

Valga Keskraamatukogus oli aasta suursündmuseks koostöös linnavalitsusega August Gailiti novelliauhinna väljaandmine (Kärt Hellerma „Mängumeri“), see toimus koostöös Prima Vista kirjandusfestivaliga.

Raamatukogude juubelid 2013. aastal: Tõrva Lasteraamatukogu – 60, Helme raamatukogu – 85, Kaagjärve raamatukogu – 100, Pühajärve raamatukogu – 100, Taagepera raamatukogu – 90, Tagula raamatukogu – 95, Tsirguliina raamatukogu – 90.

Kultuuripärandi aasta tähistati mitme suure üritusega (Riidaja ja Taagepera raamatukogu).

2014. aastal planeeritakse maakonna raamatukogudes lugejateeninduse parandamist, et põhinäitajate langust vähendada. Oluline on raamatukogu hoidmine toimiva keskusena. Oluliseks peetakse laste ja noorte suuremat kaasamist.

Vallad on planeerinud Lüllemäe ja Sangaste raamatukogu kolimist.

Tsirguliina raamatukogu koostab voldiku Tõlliste valla vaatamisväärsuste kohta.

Valga Keskraamatukogu: vabatahtlike kaasamine raamatuväljapanekute koostamisesse („Lugeja soovibab ...“), kavas on uuendada raamatukogu kodulehte, jätkata muinasjututorni sisustamist, turvasüsteemi uuendamine ja I korrusele turvavalgustuse paigaldamine ning avakogu mahu suurendamine.

2. Juhtimine

2.1 Raamatukogude tegevust reguleerivad dokumendid ja nõukogud

Raamatukogud lähtuvad oma töös kehtivatest seadusaktidest. Kõigil raamatukogudel on olemas põhimäärus ja kasutamise eeskiri, tasulisi teenuseid reguleerivad hinnakirjad.

27.06.2013. aastal kinnitati Puka vallavolikogus Puka valla raamatukogude põhimäärus.

Nõukogu olemasolul raamatukogud nende tegevust eriti esile ei tõsta.

Raamatukogud on valdade arengukavades kajastatud.

2.2 Eelarve

Põhieelarve	Seisuga 31.12.12. €	Seisuga 31.12.13 €	Muutus %
Eelarve kokku	602 557	616 822	+2,4% (+14 265)
sh keskRK	232 850	237 587	+2,0% (+4 737)
Personalikulu	352 419	366 708	+4,1% (+14 289)
sh keskRK	147 731	157 223	+6,4% (+9 492)
Komplekteerimiskulu	123 274	121 943	-1,1% (-1 331)
sh OV-lt	70 755	69 537	-1,7% (-1 218)
sh riigilt	52 519	52 406	-0,2% (-113)
sh keskRK	42 962	40 602	-5,5% (-2 360)
sh OV-lt	21 161	18 697	-11,6% (-2 464)
sh riigilt	21 801	21 905	+0,5% (+104)
Infotehnoloogiakulud	23 487	23 144	-1,5% (-343)
sh keskrRK	7 522	8 652	+15,0% (+1 130)

Raamatukogude eelarvetest jäi kasutamata 12 568.- eurot, s.o. 2,0%. Sellest 10 037.- eurot jäi kasutamata keskraamatukogu (komplekteerimis- ja majanduskulud) ja 2 531.- eurot Taagepera raamatukogu eelarvest (peamiselt majanduskulud).

Projektid, toetused (Kellelt saadud?)	Periood	Summa
A. Gailiti nimelise novelliauhinna väljaandmine (Hasartmängumaks – kultuuriprojektid)	12.03-31.05.2013	800
A. Gailiti nimelise novelliauhinna väljaandmine (Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp)	12.03-31.05.2013	127
Muumipere kutsub (Põhjamaade Ministrite Nõukogu Infobüroo)	01.08-29.08.2013	497
Kohtumine raamatu „Minu Taani“ autori Mae Lenderiga (Põhjamaade Ministrite Nõukogu Infobüroo)	11.11-20.11.2013	70
Tuntud ja tundmatu eesti kirjandus – Ühise teabevälja edendamine läbi kultuuritegevuse (Kultuuriministeerium)	01.09-31.12.2013	376
Valev Uibopuu mälestuspäev Lüllemäe raamatukogus (Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp)	01.-31.10.2013	80
Brošüüri „100 aastat Pühajärve raamatukogu“ väljaandmine (Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp)	01.07-31.10.2013	200
Pärandkultuuriaasta 5 üritust Taagepera raamatukogus (Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp)	01.04-31.12.2013	865
Tsirguliina raamatukogu 90. sünnipäeva tähistamine (Eesti Kultuurkapitali Valgamaa ekspertgrupp)	01.10-31.12.2013	150
KOKKU		3 165

Projektidest saadud rahaga said raamatukogud korraldada täiendavaid üritusi või planeeritud sisukamalt läbi viia.

2.3 Struktuur

Valga maakonna raamatukogude struktuuris ja lahtiolekuaegades 2013. aastal muutusi ei toimunud.

2.4 . Personali juhtimine ja areng

Valga maakonna raamatukogudes töötab 43 raamatukoguhoidjat, neist 13 kõrgharidusega (sh raamatukogunduslik – 8) ja 30 keskharidusega (sh raamatukogunduslik – 7). Kutsekoolituse on läbinud 21 raamatukogundusliku hariduseta töötajat.

Valga Keskraamatukogus tuli 2 lapsehoolduspuhkusel olnud töötajat tööle tagasi.

Nõuni raamatukogu juhataja Vaike Viks läks pensionile ning tööle asus Külliki Reim.

2.4.1 Ülevaade täienduskoolitusest 2013

Raamatukogu nimi	Koolituste arv	Koolitustunde arv (koolituse pikkus)	Raamatukoguhoidjate arv, kes osalesid täienduskoolitusel	Koolituseks kulutatud
Aakre RK	1	7	1	-
Hargla RK				
Hellenurme RK				
Helme RK				
Hummuli RK	1	7	1	-
Kaagjärve RK	1	7	1	-
Keeni RK				
Koikküla RK				
Kuigatsi RK	2	92	1	192
Laatre RK				
Lüllemäe RK	1	7	1	-
Nõuni RK	1	7	1	-
Puka RK				
Pühajärve RK	1	7	1	-
Riidaja RK	1	7	1	-
Sangaste RK				
Sooru RK	1	7	1	-
Taagepera RK	1	7	1	-
Tagula RK				
Tsirguliina RK	6	52	1	-
Õru RK	2	87	1	235
Otepää linnaRK	1	7	2	-
Tõrva linnaRK	1	7	1	-
Tõrva lasteRK	1	3	1	-
Valga keskRK	4	102	7	813

Koolituse teema	Korraldaja	Osavõtjaid
Rahvaraamatukogude 2012. a. töö analüüs. Statistiline arvestus, elektrooniline kogu ja teenus; Infootsing e-kataloogis ESTER, ajakirjanduse andmebaasides ISE ja DEA ning digitaalarhiivis DIGAR; Infokirjaoskuse õpetamine raamatukogu kasutajakoolitusel; Uuringutest ja lugejaküsitlustest raamatukogus	Eesti Rahvusraamatukogu, Valga Keskraamatukogu	20
Rahvaraamatukogude suveseminarlaager „Raamatukogu kui kultuuripärandi	Sillamäe Keskraamatukogu, Eesti Rahvusraamatukogu	2

kandja”		
Maaraamatukoguhoidjate suveseminar Läänemaal	ERÜ maaraamatukogude sektsioon, Lihula Valla raamatukogu, Lääne Maakonna Keskraamatukogu	1
Artikli MARC21 koolitus rahvaraamatukogudele	Eesti Rahvusraamatukogu, Tartu Linnaraamatukogu, ERÜ koduloobibliograafia töörühm	2
WordPressis kodulehe loomise ja haldamise koolitus	KehaMeeleKool OÜ	1
Raamatute parandamine	Eesti Rahva Muuseum	1
Väärtustades oma rahvakultuuripärandi lugu	Rahvakultuuri Keskus	1
Lugude kaudu uute võimaluste juurde	Rahvakultuuri Keskus, Tsirguliina raamatukogu	1
Aktiivõppepäev meeskonna töövõime tõstmiseks	SA Valgamaa Arenguagentuur	1
Ressursside kasutamine	SA Valgamaa Arenguagentuur	1
Tuleohutusosalane koolitus	Tamrex Ohutuse OÜ	1

2.4.2 Raamatukogutöötajate avalikud esinemised

Valga Keskraamatukogu teenindusosakonna juhataja viis Valgamaa Kutseõppekeskuses sotsiaaltöö I kursusele läbi koolituse, kus tutvustas keskraamatukogu kodulehte, otsingut RIKSWEBis, kataloogi ESTER, artiklite andmebaasi ISE ja digitaalarhiivi DIGAR.

Otepää Linnaraamatukogu raamatukoguhoidja pidas Otepää Naisseltsis loengu uuemast eesti kirjandusest ning rääkis ETV saates „Kirjandusministeerium“ Juhan Viidingu luuletuse „Ühes väikses Eesti linnas“ sünniloost.

Helme, Hummuli ja Pühajärve raamatukogu juhatajad rääkisid raamatukogu ajaloost raamatukogu aastapäevaüritustel.

Tsirguliina raamatukogu juhataja viis Valga Keskraamatukogus läbi koolituse raamatute parandamisest ja Valgamaa klassiõpetajatele koolituse raamatute köitmisest, esines ettekandega Õru Algkooli hõimupäeval ja viis seal läbi õpitoa taaskasutusest, valmistades õpilastega süüteroose, organiseeris Tsirguliina, Järva-Jaani, Luunja ja Puhja Keskkooli ühisüritusel regilaulu õpitoa.

2.4.3 Maakonnaraamatukogu osa koolituse korraldamisel

Valga Keskraamatukogu korraldas 6 koolituspäeva, kus käsitleti alljärgnevat teemasid:

- Esoteerilisest kirjandusest ja selle lugemisest (Marju Saluste, Lääne-Virumaa Keskraamatukogu) – 20 osalejat
- Kaasaegselt noortekirjandusest (Jaanika Palm, Eesti Lastekirjanduse Keskus) – 17 osalejat
- Raamatute parandamine käepäraste vahenditega (Tiia Pärnik-Pernik, Tsirguliina raamatukogu) – 15 osalejat
- Eesti Rahvusraamatukogu koolitus Valga Keskraamatukogus (Margit Jõgi, Hela Ojasaar, Kai Idarand, Eesti Rahvusraamatukogu) – 21 osalejat
- EUROPE DIRECT Valgamaa teabepunkti tutvustus (Marika Muru, Valga Maavalitus); Töö- ja õppimisvõimalused välismaal (Sigrid Jamnes, Eesti Töötukassa Pärnumaa osakond) – 17 osalejat

- Soome nüüdiskirjanduse ja soome kirjandus eesti keeles (Heidi Iivari) – 16 osalejat
Valgas korraldatud koolitused on sageli ainsad, millest maakonna raamatukogude töötajad saavad osa võtta, sest kaugemale sõit ei ole võimalik nii kehva transpordiühenduse kui ka raha pärast (raamatukogude eelarvetes olevad koolitussummad on suhteliselt väikesed).
Keskraamatukogu poolt korraldatavate koolitustega ollakse üldiselt rahul.

2.4.4 Erialahariduse omandamine

Tartu Ülikooli ajakirjanduse, kommunikatsiooni ja infoteaduste instituudis õpib raamatukogunduse ja infokeskkondade rakenduskõrgharidusõppes Valga Keskraamatukogu vanemraamatukoguhoidja.

Tallinna Ülikooli infoteaduste magistriõppes õpib Lüllemäe raamatukogu juhataja.

2.4.5 Töötajate tunnustamine

Kaie Tähe (Helme raamatukogu) – Helme valla tänukiri töötajale seoses raamatukogu 85. aastapäevaga.

Elmar Orav (Hummuli raamatukogu) – Hummuli valla tänukiri seoses 45. tööjuubeliga.

2.5 Raamatukogu haldusjuhtimine

2.5.1 Haldustegevuse üldiseloostus. Raamatukogu ruumid ja asukoht

Valga Keskraamatukogu alustas lastekirjanduse osakonna muinasjututorni lastepärasemaks kujundamist: seintele paigaldati kriiditahvel ja erinevate muinasjututegelaste figuurid, I korruse aknale kilevitraažid.

Helme raamatukogu kolis uutesse renoveeritud ruumidesse, mis on avarad, soojad ja valged.

Laatre raamatukogu kolis uutesse ruumidesse Laatre vabaaja keskus. Ruumide pindala suurenes küll 8 m², aga 1 ruumidest on kütteta. Raamatukogu sai uue mööbli.

Hellenurme raamatukogu ruumides tehti remonti (sh ehitati uus ahi) – ruumid on nüüd heledamad ja soojemad. Raamatukogu sai uut mööblit (laenutuslett, lasteriivlid ja -kapid, diivan) ning kaasaegse valgustuse.

Hummuli raamatukogult võeti noortekeskuse jaoks ära 1 tuba, mille tulemusena vähenesid raamatukogu ruumid ½ võrra. Vald näeb kunagi tulevikus ette raamatukogu mujale kolimist.

Raamatukogu sai kaasaegse valgustuse.

Koikküla raamatukogu sai kaasaegse valgustuse.

Tagula raamatukogu sai uue välisukse.

Otepää ja Tõrva Linnaraamatukogud asuvad suhteliselt kitsastes oludes, kuid mingit laienemist praegu ette näha ei ole. Remonti vajavad Aakre, Keeni ja Puka raamatukogu ruumid. Lüllemäe raamatukogu vajab uusi ruume – vallas on juttu olnud raamatukogu kooli viimisest. Sangaste vald plaanib raamatukogu kolimist.

Uut mööblit soetasid Pühajärve ja Õru raamatukogu.

2.6 Raamatukogu arendustegevused

Internetiühendus ja töötajaarvuti on kõigis raamatukogudes. Kasutajaarvuti puudub Keeni, Laatre ja Tagula raamatukogus.

Uusi tarkvaralahendusi 2013. aastal maakonna raamatukogudes kasutusele ei võetud.

Suuremaid infotehnoloogilise riistvara soetusi ei toimunud.

Tõrva Linnaraamatukogu ostis uue arvuti. Valga Keskraamatukogu soetas etiketiprinteri.

2.7 Raamatukogude koostöö

Koostööd kohaliku omavalitsusega hinnatakse üldiselt heaks.

Tihe on raamatukogude koostöö kohalike koolide, lasteaedade, kultuuriasutuste, noortekeskuste ning erinevate seltsidega (küla- ja naisseltsid, pensionäride ühendused jne.).

Raamatukogud teevad omavahelist koostööd (RVL, üritused, teavikute tellimine valla piires).

Valga Keskraamatukogu jätkas koostöös Valga Maavalitsuse ja Valgamaa Omavalitsuste Liiduga traditsiooniliste maakondlike õpilaskonkursside ja võitluste korraldamist. Raamatukogu ürituste reklaam ilmub maakonnalehes „Valgamaalane“ ja „Valga Linna Lehes“, kohalikus raadios Ruut FM. Koostöös Eesti Rahvusraamatukoguga toimus koolituspäev Valgas.

Otepää Linnaraamatukogu korraldas koostöös MTÜ Eesti Mälumänguliiduga Eesti karikavõistluste etapi paarismälumängus.

Kaagjärve raamatukogu teeb koostööd MTÜga Kaagjärve Mõis.

Keeni raamatukogus saab kokku EELK Sangaste koguduse diakooniarühm.

Lüllemäe raamatukogu korraldas koostöös Võrumaa Keskraamatukoguga Valev Uibopuu mälestuspäeva Lüllemäel. Raamatukogu teeb koostööd Karula Maarja kiriku ja Karula Muinsuskaitse Seltsiga.

Pühajärve raamatukogu kaasas kohaliku kogukonda väga aktiivselt raamatukogu 100. aastapäeva tähistamisele (Pühajärve Põhikool, Pühajärve Haridusselts, Pühajärve puhkpilliorkester, Sihva külavanem jt.).

Tsirguliina raamatukogu tegi koostööd Eesti Lugemisühingu ja koolitaja Piret Pääriga. Üritusi planeeritakse ja viiakse läbi koostöös MTÜ Joudega.

3. Kogud

3.1 Komplekteerimise põhimõtted (tasakaal) ja uuendused (sh e-teavikud)

Komplekteerimispõhimõtted 2013. aastal ei muutunud. Ka eelnevatel aastatel on prioriteediks olnud eesti ilukirjandus, Eestit puudutav kirjandus, lastekirjandus, aimekirjandus ning tõlkeilukirjandus. Suuremates raamatukogudes ka teatmekirjandus.

Kogude komplekteerimisel on silmas peetud, et raamatukogu suudaks rahuldada kõikide lugejagruppide vajadusi.

Lugejate poolt võeti hästi vastu „Tänapäeva” romaanivõistlusel hinnatud teosed.

Valga Keskraamatukogus ei ole kogude komplekteerimisel midagi muutunud, sest ka varem telliti vähemalt 1 eks. igast Eestis ilmunud raamatust.

Valga maakonna raamatukogud e-teavikuid 2013. aastal ei komplekteerinud.

3.1.1 Raamatu komplekteerimine

Raamatute juurdetulek *maakonnas* oli 2013. aastal 890 eks. võrra väiksem kui 2012. aastal (2013. a. – 10 693 eks.; 2012. a. – 11 583). Raamatutest saadi ostuna 8 889 ja annetuseks 1 804 eks. (2012. a. – 9 547 ja 2 036). Annetused moodustasid raamatute juurdetulekust 16,9%.

Raamatute ostuks kulus maakonnas 96 340.- eurot, raamatu keskmiseks hinnaks tuli 10,84 eurot (2012. a. – 10,24).

Raamatute juurdetulek maakonnas oli elaniku kohta 0,33 ja kasutaja kohta 1,01 eks. (2012. a. vastavalt 0,35 ja 1,07 eks.).

Ilu- ja lastekirjandust lisandus maakonna raamatukogudesse 7 102 eks., s.o. 66,4% raamatutest (2012. a. – 7 603; 65,6%). Ilu- ja lastekirjanduse osakaal on maakonna raamatukogude kogudest 64,9%.

Võõrkeelset kirjandust lisandus 1 165 eks., s.o. 10,9% juurdetulekust (2012. a. – 1 415; 12,2%). Võõrkeelne kirjandus moodustab kogudest 7,1%.

Hellenurme, Hummuli ja Nõuni raamatukogus toimus inventuur.

Maakonna raamatukogude kogudest kustutati 6 098 eks. raamatuid.

Valga Keskraamatukogus oli raamatute juurdetulek 320 eks. võrra väiksem kui 2012. aastal (2013. a. – 3 866; 2012. a. – 4 186). Neist saadi ostuna 3 498 ja annetuseks 368 eks. (2012. a. – 3 965 ja 221). Annetused moodustasid raamatute juurdetulekust 9,5%.

Raamatute ostuks kulus Valga Keskraamatukogus 34 921.- eurot, raamatu keskmiseks hinnaks oli 9,98 (2012. a. – 9,37).

Raamatute juurdetulek keskraamatukogus oli elaniku kohta 0,28 ja kasutaja kohta 1,09 eks. (2012. a. – 0,31 ja 1,13 eks.).

Ilu- ja lastekirjandust lisandus keskraamatukogusse 2 372 eks., s.o. 61,4% raamatutest (2012. a. – 2 622; 62,6%). Ilu- ja lastekirjandust moodustab kogust 54,5%.
 Võõrkeelset kirjandust lisandus 1 025 eks., s.o. 26,5% juurdetulekust (2012. a. – 1 228; 29,3%).
 Võõrkeelne kirjandus moodustab kogust 23,6%. Peamiselt on see venekeelne kirjandus.
 Valga Keskraamatukogus kustutati 2 522 eks. raamatuid.

3.1.2 Perioodika komplekteerimine

Perioodika komplekteerimisele kulus maakonnas 2013. aastal 25 343.- eurot, s.o. 20,8% komplekteerimisrahast (2012. a. – 25 201.-; 20,4%).
 Valga Keskraamatukogus kulus perioodikale 5 431.- eurot, s.o. 13,4% komplekteerimisrahast (2012. a. – 5 480.-; 12,8%).
 Kultuuriperioodikat telliti igasse valda 1 komplekt jaotatuna raamatukogude vahel.
 Kultuuriperioodika tellimiseks kulutati riigieelarvest saadud rahast 1 800.- eurot, s.o. 7,1% perioodikale kulunud rahast (2012. a. – 1 729.-; 6,7%).

3.1.3 Auviste komplekteerimine

Auviseid soetati 2013. aastal maakonna raamatukogudesse 55, sh 40 ostuna ja 15 annetusena. Selleks kulus 260.- eurot, s.o. 0,2% komplekteerimisrahast (2012. a. – 95 eks., sh 58 ostu ja 37 annetust; 324.-; 0,3% komplekteerimissummast).
 Valga Keskraamatukogusse soetati 43 auvist, sh 38 ostuna ja 5 annetusena. Selleks kulus 250.- eurot, s.o. 0,6% komplekteerimisrahast (2012. a. – 63, sh 51 ostu ja 12 annetust; 313.-; 0,7%).

4. Raamatukoguteenused

Valga Keskraamatukogu kasutas Valga linna kodulehel olevat gallupit selgitamaks välja, kas kasutajad sooviksid raamatukogust e-raamatuid laenutada. Sellele vastajaid oli 302. Tulemus:

- jah, kindlasti – 47
- jah, kui paberraamatut ei ole – 28
- võib-olla – 27
- ei, kindlasti mitte – 150
- ainult koos lugeriga - 50

Seega on huvi e-raamatute vastu veel vähene ning nende ostmine ei ole praegu otstarbekas.

4.1 Avaliku teabe kättesaadavaks tegemine

Kõikides maakonna raamatukogudes on juurdepääs avalikule teabele. Raamatukogudes on olemas kohaliku omavalitsuse õigusaktid, maakonna- ja vallaleht ning vähemalt 1 üleriigiline päevaleht.

Internetiühendus ja töötajaarvuti on kõigis maakonna raamatukogudes. Raamatukogudes on kokku 101 arvutit, neist töötajatele 50 ja kasutajatele 51. Kasutajaarvuti puudub Keeni, Laatre ja Tagula raamatukogus.

Avalike Internetipunktide kasutamine on pidev, kuid näitab vähenemise tendentsi. Lapsed kasutavad neid sageli pigem meelelahutuseks.

Valga Keskraamatukogus on töötutel võimalik tasuta teha tööotsingutega seotud kõnesid ning materjale välja printida.

WiFi-leviala on Valga Keskraamatukogus, Otepää ja Tõrva Linnaraamatukogus, Hellenurme, Helme, Koikküla, Kuigatsi, Lüllemäe, Nõuni, Puka, Riidaja ja Taagepera raamatukogus.

4.2 Raamatukogu kasutamine

Raamatu- kogu	Lug 2012	Lug 2013	muut us (+-)	Külast 2012	Külast 2013	muut us (+-)	Virtuaal külast 2012	Virtuaal külast 2013	muutus (+-)
Maakonna RKd	10 926	10 544	-382	184 044	176 051	-7 993	23 400	39 495	+16 095
sh keskRK	3 770	3 531	-239	70 140	62 409	-7 731	7 821	23 282	+15 461

Raama- tukogu	Laenut-d 2012	Laenut-d 2013	muutus (+-)
Maakonna RKd	357 658	332 710	-24 948
sh keskRK	107 597	97 529	-10 068

Maakonnas oli lugejaid 3,5%, külastusi 4,3% ja laenutusi 7,0% võrra vähem.

Laenutustest oli kojulaenutusi 312 444, s.o. 93,9% ja kohallaenutusi 20 266, s.o. 6,1% laenutustest (2012. a. – vastavalt 338 249; 94,6% ja 19 409; 5,4%).

Maakonna raamatukogudes laenutatakse koju palju perioodikat – 70 781 korda, s.o. 22,7% kojulaenutustest (2012. a. – 78 702; 23,3%).

Ilu- ja lastekirjanduse laenutusi oli 179 671, s.o. 57,5% kojulaenutustest ja 74,3% raamatute laenutustest (2012. a. – 190 523; 56,3%; 73,4%).

Valga Keskraamatukogus oli lugejaid 6,3%, külastusi 11,0% ja laenutusi 9,4% vähem.

Laenutustest oli kojulaenutusi 94 286, s.o. 96,7% ja kohallaenutusi 3 243, s.o. 3,3% laenutustest (2012. a. – vastavalt 102 951; 95,7% ja 4 646; 4,3%).

Perioodika laenutusi oli 2 563, s.o. 2,7% kojulaenutustest (2012. a. – 3 366; 3,3%).

Ilu- ja lastekirjanduse laenutusi oli 64 169, s.o. 68,1% kojulaenutustest ja 70,0% raamatute laenutustest (2012. a. – 68 768; 66,8%; 69,1%).

Põhinäitajate languse põhjused võivad olla: elanike arvu vähenemine, inimesed on hõivatud tööga kodust kaugemal, vaba aega on vähem, uuemat ilukirjandust ilmub vähem ja ka raamatukogudesse ostetakse seda vähem.

Külastuste arvu vähendas ka see, et vajaliku teaviku saab RIKSWEBi kaudu reserveerida ning raamatukokku ei pea enne tulema, kui reserveeritud teavik on raamatukogus olemas.

Raamatukogu põhiteenused on teavikute koju- ja kohallaenutus, avaliku teabe kättesaadavaks tegemine, päringutele vastamine, näituste ja ürituste korraldamine, kasutajakoolitus.

Tasulised teenused on printimine, koopiate tegemine ja skaneerimine.

Valga Keskraamatukogus ja Nõuni raamatukogus on võimalik rentida saali koos esitlustehnikaga.

Raamatukogudevahelise laenutuse (RVL) kaudu telliti 624 eks. teavikut, neist saadi 617 eks. (2012. a. – telliti 752, saadi 744). Peamiselt kasutatakse maakonnasisest RVLi, vähem tellitakse mujalt, sest lugejaid kohutab natuke teadmine, et raamatud tuleb tagastada omal kulul.

Laenutuspunkte oli maakonnas 6 (Helme raamatukogul – Kalme päevakeskus; Riidaja raamatukogul – Leebiku kauplus ja Pikasilla Algkool; Taagepera raamatukogul – Karjatnurme päevakeskus, Koorküla rahvamaja ja Taagepera Hooldekodu).

Koduteenindust tegid Hummuli, Keeni, Nõuni, Taagepera, Tagula ja Tsirguliina raamatukogu, aga mitte väga suures mahus. Seda tegid nii töötajad ise kui kasutasid selleks valla sotsiaaltöötaja abi.

Vähemusrahvuste teenindus. Võõrkeelse kirjanduse laenutusi oli maakonnas 26 299, s.o. 8,4% kojulaenutustest ja 10,9% raamatute laenutustest (2012. a. – 28 284; 8,4%; 10,9%). Suurema osa sellest moodustas venekeelne kirjandus – 25 387 laenutust, s.o. 96,5 % võõrkeelse kirjanduse laenutustest (2012. a. – 27 111; 95,9%).

Põhiosa venekeelsest kirjandusest laenutati keskraamatukogust – 24 629, s.o. 26,1% kojulaenutustest ja 26,9% raamatute laenutustest (2012. a. – 26 281; 25,5%; 26,4%).

4.3 Lasteteenindus

Raamatu- kogu	Lug 2012	Lug 2013	muut us (+-)	Külast 2012	Külast 2013	muut us (+-)	Virtuaal külast 2012	Virtuaal külast 2013	muutus (+-)
Maakonna RKd	3 081	3 076	-5	45 869	42 705	-3 164	-		
sh keskRK	1 187	1 076	-111	13 981	11 204	-2 777	-	-	-

Raamatukogu	Laenut 2012	Laenut 2013	muutus (+-)
Maakonna RKd	52 036	49 000	-3 036
sh keskRK	16 894	15 476	-1 418

Maakonna raamatukogude lugejate üldarvust moodustavad lapsed 29,2%, laste külastused 24,3% ja laenutused lastele 14,7%; keskraamatukogus on lastest lugejaid 30,5%, laste külastusi 18,0% ja laenutusi lastele 15,9% vastavatest üldarvudest.

Võrreldes 2012. aastaga vähenesid kõik näitajad: lastest lugejate arv 0,2%, laste külastused 6,9% ja laenutused lastele 5,8%; keskraamatukogus vähenesid lugejate arv 9,4%, laste külastused 19,9% ja laenutused lastele 8,4%.

Laste vähese lugemise põhjuseks on arvatavasti kool ja kooliväline tegevus, muu meelelahustus (TV, internet, arvutimängud jms). Lapsed tulevad sageli raamatukokku lihtsalt aega parajaks tegema: mängivad lauamänge, kasutavad internetti, lehitsevad või loevad raamatuid-ajakirju. Koju kaasa laenutavad nad vähem. Lugemiseks piirduakse peamiselt kohustusliku kirjandusega. Vähesed loevad teabekirjandust, sest teave on internetis kergemini kättesaadav.

Töö lastega on intensiivsem seal, kus raamatukoguga samas asulas on kool ja/või lasteaed. Lastes raamatukogu kasutamise harjumuse tekitamiseks on lasteaiarühmad ja kooliklassid käinud raamatukoguga tutvumas.

Valga Keskraamatukogu lastekirjanduse osakonna muinasjututorni kujunduse uuendamist alustati 2013. aasta sügisel. Jätkati 1 kord kuus raamatute laenutamist lasteaedades: terve aasta lasteaias Kaseke ning I poolaastal lasteaias Pääsuke.

Tõrva lasteraamatukogu asub lasteaiaga „Mõmmik“ samas majas ning kaasab sealseid lapsi.

Kaagjärve raamatukogus käib kohal valla noorsootöötaja, mis on toonud rohkem lapsi raamatukokku.

Lüllemäe raamatukogu juhataja käib 2 korda kuus Lüllemäe Põhikoolis lastele raamatuid tutvustamas ning neid laenutamas.

Tsirculiina raamatukogus tegutseb edukalt raamatuklubi. Lugemispesas on laste lugemise ergutamiseks ja motiveerimiseks raamatupuu (igal klassil oma puu, kuhu riputatakse lehti loetud raamatute kohta).

4.4 Raamatukogu kultuurikeskusena

Raamatukogu nimi	Näitused/virtuaalnäitused, väljapanekud	Üritused	Üritustel osalenute arv
Aakre RK	7	3	22
Hargla RK	3	-	-
Hellenurme RK	1	-	-
Helme RK	12	15	232
Hummuli RK	7	8	172
Kaagjärve RK	11	7	26
Keeni RK	4	2	246
Koikküla RK	14	5	217
Kuigatsi RK	6	5	53
Laatre RK	3	-	-
Lüllemäe RK	4	21	401

Nõuni RK	4	-	-
Puka RK	8	2	51
Pühajärve RK	19	12	282
Riidaja RK	10	3	86
Sangaste RK	3	1	13
Sooru RK	6	1	32
Taagepera RK	20	6	139
Tagula RK	5	2	18
Tsirguliina RK	11	16	427
Õru RK	53	9	80
Otepää linnaRK	34	11	254
Tõrva linnaRK	16	3	39
Tõrva lasteRK	37	14	404
Valga keskRK	28	68	1 333
KOKKU	326	214	4 527

Erinevaid *näitusi ja väljapanekuid* korraldati maakonna raamatukogudes 326 (2012. a. – 377). Enamasti olid need seotud rahvakalendri või mõne kirjaniku tähtpäevaga, koduloolistel või mõnel teisel lugejaid huvitaval teemal, lisaks erinevad uudiskirjandust ja teiste riikide kirjandust tutvustavad väljapanekud.

Valga Keskraamatukogu korraldas 2 suuremat näitust: „Valgamaa ilukirjanduses“ ja „Valev Uibopuu – 100“. Lastekirjanduse osakonnas oli oktoobris Tartu Paberimuuseumi näitus „Arhitektuur paberis ja paberist“, mis avati väga huvitava õpitoaga.

Tõrva Linnaraamatukogu jätkas traditsiooniliste näitustega, tutvustamaks Tõrva kunstnikke. Raamatukogus toimus 2 Tõrva kunstistuudio õpilaste aruandenäitust. Parimateks näitusteks hinnati 2013. aastal kohaliku kunstniku V. Eleranna pisipiltide näitust ja „Eesti Looduse“ näitust „Vereta jaht“.

Pühajärve raamatukogu korraldas raamatukogu aastapäevaks näituse „100 aastat Pühajärve raamatukogu – hetki teelt“, mis sisaldas fotosid, dokumente, raamatuid, esemeid jne. Näitusele lisaks viidi seal Pühajärve Põhikooli õpilastele läbi ajalootund „Raamatukogu ajaloo radadel“.

Riidaja raamatukogu korraldas seoses 790 aasta möödumisega küla esmamainimisest näituse „Riidaja ajaloo teedel“.

Tsirguliina raamatukogu koostas koostöös kooli ja kohalike elanikega raamatukogu juubeliks näituse vanadest esemetest ja raamatutest, mis pärinevad raamatukogu algusaegadest.

Valga maakonna raamatukogudes korraldati 214 *üritust*, kus osales 4 527 inimest (2012. a. – 220, 4 207 osalejaga). Raamatukogude töötajad osalesid küla ühisürituste organiseerimisel, olles tihti ka nende eestvedajaks. Lastele korraldati peamiselt ettelugemisi ja meisterdamistunde.

Raamatukogude juubelid 2013. aastal: Tõrva Lasteraamatukogu – 60, Helme raamatukogu – 85, Kaagjärve raamatukogu – 100, Pühajärve raamatukogu – 100, Taagepera raamatukogu – 90, Tagula raamatukogu – 95, Tsirguliina raamatukogu – 90.

Valga Linnavalitsus andis koostöös Valga Keskraamatukoguga 2013. aastal kolmandat korda välja August Gailiti novelliauhinna, mille sai Kärt Hellerma (novell „Mängumeri“). Üritus toimus koostöös Prima Vistaga Valga Kultuuri- ja Huvialakeskuses. Esinesid soome kirjanik Joel Haahtela, läti kirjandusrühmitus „Orbita“, laulev kirjanik Lauri Sommer ning Betti Alveri preemia laureaat Eda Ahi, toimus Tuuli ja Teet Vellingu kontsert „Lood ja laulud“, etendus Jelena Skulskaja koostatud eesti- ja venekeelne luulekava „Näidend. Juhan Viidingu luuletused“. Lasteprogrammis esinesid raamatukogus lastekirjanik Leelo Tungal ja jutuvestja Piret Päär.

Valga Keskraamatukogu juures tegutses jätkuvalt venekeelne raamatusõprade klubi, kus toimus 9 üritust ja kultuurireis Rakverre. Projektiga „Tuntud ja tundmatu eesti kirjandus“ tutvustati vene keelde tõlgitud eesti lasteraamatuid (Ädu Neemre, Tartu Linnaraamatukogu), eesti kirjandusklassikat ja illustreid (lektor Niina Nusberg) ja uuemaid eesti kirjanduse tõlkeid vene keelde (lektor Igor Kotjuh).

Keskraamatukogu lastekirjanduse osakond korraldas 14 koolivaheaja filmineljäpäeva.

Augusti algul toimus raamatukogu kõrval Säde pargis suur suvepidu suurtele ja väikestele muumisõpradele.

Valga Keskraamatukogu jätkas traditsiooniliste üritustega: raamatukogupäevade ajal kirjanduslik viktoriin maakonnalehes „Valgamaalane“ ja kirjanduslik lõunamäng raadios Ruut FM; tasuta raamatu laadad (juunis linna päevade ajal, oktoobris mihklilaadal); septembris maakondlik infootsingu võistlus IX-XII klasside õpilastele (teema „Eesti kultuuripärand“), veebruaris maakondlik isamaaliste luuletuste lugemise konkurss V-VIII klassi õpilastele ja detsembris maakondlik jõululuuletuste lugemise konkurss I-IV klassi õpilastele ning emakeelepäeva maakondlik internetipõhine viktoriin.

Tõrva Lasteraamatukogu saatis lasteaija viimase rühma kooliteele piduliku üritusega, korraldas koostöös Tõrva Gümnaasiumi raamatukoguga õlulugemise ja Tõrva piirkonna koolide I-III klasside õpilastele jõululuuletuste lugemise konkursi „Jõuluootus 2013“.

Otepää Linnaraamatukogu korraldas Eesti mälumängu karikavõistluste paarismängu etapi Otepääl.

Aakre raamatukogu korraldas lastele kirjandusliku orienteerumismängu.

Keeni raamatukogu korraldas koostöös Keeni Põhikooliga ürituse „Südame terviseks“, kus õpilased kuulasid raamatukogus loengut ning vastasid küsimustele ja vaatasid raamatukogus olevat näitust.

Koikküla raamatukogu juhataja korraldas koostöös Mõniste Muuseumiga külas leivapäeva, mille raames toimus tordi tegemise võistlus. Tema korraldada on küla heakorrapäevad ja jõulupidu.

Lüllemäe raamatukogu korraldas koostöös Võrumaa Keskraamatukoguga Valev Uibopuu mälestuspäeva Lüllemäel. Raamatukogu poolt korraldatuna toimus ka raamatu „Kaika Laine inimesed“ esitus. Raamatukogu töötaja koostas aasta jooksul igas kuus 1 ristsõna.

Puka raamatukogus toimus kolmandat korda I-VI klassi õpilastele Ellen Niidu luuletuste lugemise võistlus.

Puka ja Sangaste raamatukogus toimusid tervisepäevad.

Pühajärve raamatukogu korraldas koostöös kohaliku kogukonnaga raamatukogu 100. aastapäeva kontsert-aktuse. Raamatukogus korraldati kirjanduslikke lõunatunde raamatuhuvilistele pensionäridele.

Riidaja raamatukogu korraldas koos valla teiste asutustega traditsioonilist mõisapäeva.

Taagepera raamatukogu korraldas pärandkultuuri aasta raames 5 mulgi keelele pühendatud üritust: mulgi keele tund I-IV klassi õpilastele, arutleti kes on kirjanik August Kitzberg, kohtuti kodukandi kirjaniku, raamatukoguhoidja Elmar Oravaga, kohtuti kohaliku isetegevuslase Tõrva Tilde ja kirjanik Vello Jaskaga ning toimus ekskursioon Riidaja Torupillitallu. Raamatukogus käisid jätkuvalt 1 kord kuus koos ristsõnalahendajad.

Tsirguliina raamatukogus möödus aasta II pool juubeli tähistamise tähe all: toimus kohtumine kirjanike Laine ja Jaan Tangsooga, ekskursioon Tartu muuseumidesse ja raamatukogu 90. aastapäeva üritus. Raamatukogus toimus VIII klassi õpilase uurimustöö ja raamatukogu ajaloo tutvustamiseks põhikooli õpilastele üritus „Raamatukogu detektiivid“. Kultuuripärandi aasta raames toimus regilauluansambli „Koidu tähed“ kontsert. Sügisel korraldati koos lasteaiaga Tsirguturg.

Eesti kirjanduse tutvustamine

Novembris toimus keskraamatukogus ja Pühajärve raamatukogus Kirjandustuuri raames kohtumine Doris Kareva, Peeter Helme, Eda Ahi ja Jürgen Roostega.

Valga Keskraamatukogu korraldas kohvikus „Säde“ kohtumise autorite Kristina Kallase („Minu Vietnam“), Ester Laansalu („Minu Kreeka“), Mae Lenderi („Minu Taani“), Imbi Paju („Soome lahe õed. Vaadates teiste valu“) ja Ivo Laniga („Murtud tiivaga ingel“). Raamatukogus esitlesid oma raamatut „Visa hing Kilingi-Nõmmelt: legendi sünd“ autorid Kivisildnik ja kohalik autor Aarne Anmann.

Ivo Lani esitles oma raamatut „Murtud tiivaga lind“ ka Otepää Linnaraamatukogus.

4.5 Raamatukogu koolituskeskusena

Raamatukogu	Rühma- koolituste arv		Osalejate arv		Individuaal- koolituste arv		Osalejate arv	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Aakre RK	2	2	17	13	4	3	4	3
Hargla RK	-	2	-	15	3	-	3	-
Hellenurme RK	-	-	-	-	9	8	7	8
Helme RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Hummuli RK	1	1	8	7	2	2	2	5
Kaagjärve RK	-	-	-	-	5	-	3	-
Keeni RK	1	-	12	-	2	-	2	-
Koikküla RK	-	-	-	-	8	1	2	1
Kuigatsi RK	-	-	-	-	4	3	4	3
Laatre RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Lüllemäe RK	3	3	20	27	15	26	15	26
Nõuni RK	-	-	-	-	2	-	2	-
Puka RK	2	2	10	8	4	3	4	3
Pühajärve RK	8	9	62	74	3	2	3	2
Riidaja RK	1	2	4	25	6	4	6	4
Sangaste RK	-	-	-	-	-	4	-	4
Sooru RK	-	1	-	9	-	-	-	-
Taagepera RK	-	-	-	-	3	4	4	4
Tagula RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Tsirguliina RK	1	1	21	11	1	-	2	-
Õru RK	-	-	-	-	-	-	-	-
Otepää linnaRK	9	9	63	65	3	4	11	16
Tõrve linnaRK	-	-	-	-	32	29	32	29
Tõrva lasteRK	-	3	-	37	8	10	3	6
Valga keskRK	6	26	113	429	4	13	4	13
KOKKU	34	61	330	720	118	116	113	127

Erinevaid *koolitusi* viidi raamatukogudes läbi 177, osalejaid oli 847 (2012. a. – 152, osalejaid 443).

Rühmakoolitused on peamiselt raamatukogutunnid lasteaialastele ja algklasside õpilastele. Koolituste teemad: raamatukogu kasutamine, raamatute tutvustamine, elektronkataloogi RIKSWEB kasutamine, info-otsing erinevatest andmebaasidest jne.

Individuaalkoolitused on peamiselt täiskasvanutele, abistamiseks neid arvuti kasutamisel: pangatehingud, tuludeklaratsiooni täitmine, meilindus, sotsiaalvõrgustiku kasutamine jms.

Valga Keskraamatukogu tutvustas Valgamaa Kutseõppekeskuse sotsiaaltöö I kursusele raamatukogu kodulehte, otsingut RIKSWEBist ja teisi e-katalooge.

Tsirguliina raamatukogu vahendusel toimus jutuvestmiskoolitus Valgamaa lasteaednikele (koolitaja Piret Päär) ja juhataja viis läbi kõitmiskoolituse Valgamaa klassiõpetajatele.

4.6 Raamatukoguteenus (tutvustamine)

Koduleht ja facebook'i leht on Valga Keskraamatukogul, Lüllemäe ja Tsirguliina raamatukogul. Koduleht on Kuigatsi raamatukogul.

Raamatukogude kohta käiv esmane informatsioon on kättesaadav läbi omavalitsuste kodulehtede.

Raamatukogude tegevust on kajastatud maakonnalehes „Valgamaalane“ ja vallalehtedes.

Valga Keskraamatukogus toimuvat tutvustatakse lisaks portaalis kultuurikava.ee ning kohalikus raadios Ruut FM. Raamatukogus jagatakse ka flaiereid peagi toimuvate ürituste kohta.

4.7 Bibliograafia- ja infotöö

4.7.1 Andmebaaside loomine

Valga Keskraamatukogus tehtav kodulootöö on kättesaadav raamatukogu kodulehel:

- kodulooliste artiklite andmebaas, kuhu lisati 970 kirjet (2013. a. lõpus sisaldas 14 180 kirjet)
- kodulooliste isikute andmebaas ISIK (2013. a. lõpus sisaldas 1 151 isiku andmeid)
- Valgamaa kodulooline sünnipäevakalender 2013 ja 2014

Kokku on kogutud Valgamaa kohamuistendid, luuletused Valgamaast ja materjal Valgamaa kohta ilukirjanduses ilmunust.

Tsirculiina raamatukogu jätkas andmete sisestamist Tõlliste piirkonna koduloo andmebaasi.

4.7.2 Infopäringud

Infopäringuid esitati 2013. aastal 11 550, s.o. 4 464 võrra rohkem kui 2012. aastal (2012. a. – 7 086). Valga Keskraamatukogus esitati 1 133 infopäringut (sh 6 e-päringut).

4.7.3 Trükised ja veebiväljaanded

Valga Keskraamatukogu koostab igal aastal koduloolist ja kirjanduslikku tähtpäevakalendrit, mis on raamatukogu kodulehel kättesaadav.

Trükist ilmus Kuigatsi raamatukogu juhataja koostatud vihik „Kuigatsi sõnas ja pildis“.

Pühajärve raamatukogu juhataja koostas raamatukogu 100. aastapäevaks brošüüri „100 aastat Pühajärve raamatukogu“.

Tsirculiina raamatukogu jätkab koduloolise pärimuse uurimist, vanade lugude ja fotode kogumist, et neis kogumik koostada.

Kokkuvõte

Raamatukogude põhinäitajad on võrreldes 2012. aastaga oluliselt langenud. Põhjuseks on elanike vähenemine ja vaba aja veetmise võimaluste suurenemine.

Raamatukogudes oli 10 544 kasutajat (sh 3 076 lapsed), külastusi oli 176 051 (sh laste külastusi 42 705) ja laenutusi 332 710 (sh lastele 49 000).

2013. aastal korraldasid raamatukogud 326 näitust ja väljapanekut, 214 üritust, kus osales 4 527 inimest ning 177 kasutajakoolitust 847 inimesele.

2014. aastal planeeritakse rohkem üritusi lastele ja noortele. 2014. aasta on Nukitsa aasta.

Oluline on suurem koostöö piirkonna asutustega.

Raamatukogud peaksid oma põhiteenust rohkem turundama, kasutades selleks nii meedia kui ka sotsiaalmeedia võimalusi, et teavitada raamatukogus toimuvast ja tutvustada kirjandust.

Koostaja
Kristi Simson

Direktor
Endla Schasmin
/allikirjastatud digitaalselt/